

Nr 95.

Av herr **Alexanderson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 33, med förslag till lag om barn utom äktenskap m. m.

Behovet av en lyckligt anlagd adoptionslagstiftning har hos oss sedan länge gjort sig starkt gällande. Såsom lagberedningen i motiven till 8 § av det i kungl. propositionen nr 33 framlagda förslaget till lag om adoption erinrar, är härvid det för våra förhållanden viktigaste önskemålet, att den, som önskar såsom sitt eget upptaga barn vid späad ålder till fostran, må redan från början kunna få förhållandet mellan sig och barnet rättsligt så ordnat, att behörig trygghet vinnes. I detta avseende är det som bekant nu illa beställt, något som vederligen ock i mångt fall verkat avhållande på dem, som eljest gärna skulle berett ett eller flere barn ett lyckligt hem och god fostran.

Det är vid sådant förhållande dubbelt angeläget, att den blivande adoptionslagen icke innehåller bestämmelser, som onödigtvis föranleda tvekan eller avhållsamhet från att begagna de fördelar adoptionsinstitutet erbjuder. Det synes emellertid icke osannolikt att så kan bliva verkan av de *arvsregler*, det framlagda förslaget innehåller, därest desamma utan jämkning antagas.

Enligt förslaget tager adoptivbarn arv efter adoptanten lika med barn i äktenskap, dock utan att inkräkta på bröstarvinges laglott (14 §). Denna arvsrätt, som övergår på adoptivbarnets bröstarvingar, är ock för enad med rätt till laglott (15 §). Adoptanten tager däremot ej arv efter adoptivbarnet utom i det fall att detta ej efterlämnar någon släkting alls, huru avlägsen som helst. Adoptivsyskon emellan ingen arvsrätt. Systemet är alltså: *Arvsrätt och laglottsrätt för adoptivbarnet efter adoptanten; arvsrätt för adoptanten åter praktiskt sett utesluten*. Såsom grund härför åberopas av lagberedningen farhågan för att ekonomiska beräkningar skulle

kunna vid adoptionen spela in på adoptantens sida. Och även om man vill tillägga denna farhåga tämligen ringa praktisk vikt, så synes likvisst grundsatsen, att adoptionen icke skall kunna bereda adoptanten och genom honom hans släkt ekonomiska fördelar i arvsväg förtjäna att upprätthållas.

Men den torde kunna upprätthållas utan att man skall vara nödsakad att taga vissa till synes rätt så betänkliga konsekvenser, som följa av förslaget arvsregler.

Det vanligaste fallet av adoption torde bliva det, att barnlösa makar gemensamt adoptera ett spätt fosterbarn. Dör nu efter skedd adoption ena maken, tager adoptivbarnet arv; dör kanske snart därpå adoptivbarnet, går detta arv, hälften av de adopterande makarnas bo, till barnets släkt, kanske till ganska avlägsen släkting. En sådan sakernas utveckling kan adoptanten ej ens genom testamente förebygga annat än delvis. Laglottsrätten lägger hinder härför. Har — för att taga ett praktiskt viktigt exempel — den avlidne maken i testamente förordnat, att den efterlevande skall sitta i orubbat bo, kan detta bliva omintetgjort. På helt andra förutsättningar är onekligen de naturliga egna barnens arvs- och laglottsrätt uppbyggd. — Det inträffar vidare som bekant ej sällan, att makar, som upptagit fosterbarn, sedermera få ett eller flera egna barn. Även för detta fall framstår det som en till adoption föga uppmuntrande utsikt, att en del av boet skall frångå familjens kvarlevande medlemmar och tillfalla helt utomstående med rätt för dessa att påkalla skifte.

Dessa allt annat än tilltalande konsekvenser hava icke heller kunnat undgå att ådraga sig uppmärksamhet. Sålunda blevo de föremål för överläggning vid Sveriges advokatsamfundets årsmöte år 1914 och framkallade hos talrika deltagare i diskussionen betänkligheter samt yrkande om ändring. Det är ej heller ovanligt att höra praktiserande jurister, vilkas råd vid ordnande av adoptionsfrågor kan förväntas ofta bliva inhämtat, uttrycka den uppfattning, att man i regel måste ställa sig avrådande från steget att adoptera, om förslaget arvsregler i sitt nuvarande skick upphöjas till lag.

Fråga blir då huru ifrågavarande olägenheter bäst kunna undanröjas. Vid advokatsamfundets nyssnämnda årsmöte samlade man sig kring den tanken, att adoptivbarns laglottsrätt borde bortfalla. Detta synes dock vara att kasta ut barnet med badvattnet. Det är tvivelsutan en riktig tanke, att åtgärden att genom adoption införliva ett fosterbarn med en ny familj ock bör medföra åt barnet en tryggad och med de egna barnens närmast jämförlig ställning inom denna nya familj, även i arvshänseende. Å andra sidan har laglottsrättens borttagande ingen verkan i åsyftad riktning i andra fall, än då adoptanten verkligen upprättat testamente, som

utesluter adoptivbarnet från arvsrätt eller som förbinder den med vissa villkor.

Däremot vill det synas, att inga avgörande betänkligheter kunna anföras mot en bestämmelse, som föreskriver, att i den man adoptivbarn på grund av lag eller testamente tagit arv efter adoptant, skall ur adoptivbarnets eget dödsbo utgå motsvarande värde till den ännu kvarlevande av två adopterande makar och till adoptantens bröstavingar, om sådana vid adoptivbarnets fränfälle finnas. Ett dylikt stadgande medger vidmakthållande av de grundsatser, varpå det kungl. förslaget i arvsfrågan är uppbyggt, och innebär blott en mindre modifikation däri, vilken emellertid enligt mitt förmenande är både rättvis och ägnad att medverka till förtroendefullt anlitande av adoptionsinstitutet. Konsekvensen kunde måhända synas fordra att stadgandet utsträcktes att gälla även det fall, att adoptivbarns bröstavingar enligt 14 § 2 stycket bekommit arv efter adoptanten. För detta fall gälla dock ej med nämnvärd styrka de ovan anförda synpunkterna. Det kungl. förslaget har ej heller för sin del tagit motsvarande konsekvens i det undantagsfall, där enligt 17 § adoptant tager arv efter adoptivbarn.

På grund av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i det framlagda kungl. förslaget till lag om adoption, att däri stadgas, att ur dödsbo efter den, som i egenskap av adoptivbarn tagit arv eller i testamente efter adoptant bekommit egendom och som själv ej efterlämnat bröstarvinge, skall, sedan den dödes gäld är betald, men innan arv efter honom tages, till adoptantens bröstavingar och, där makar gemensamt adopterat, till den efterlevande av dem i vederlag utgå egendom till värde motsvarande vad den avlidne i arv eller testamente efter adoptanten bekommit.

Stockholm den 8 februari 1917.

Nils Alexanderson.